

CLÀUDIA BUSSÉ Fotografia
Martí Navarro Molina

Damià Bardera, més enllà de les modes literàries

Quedem un dimarts de principis de març en un bar a peu de carretera de Celrà, el poble dels avis materns de Damia Bardera. D'entrada, em sembla un home puntual i seriós, tens, fins i tot, però de seguida que entrem en matèria i la literatura es converteix en el nostre plat principal la tensió s'esfuma i conversem amb desimboltura.

Damià Bardera neix a Viladamat el 1982 i hi passa la infantesa, l'adolescència i la primera joventut. A partir d'aleshores, comença a fer vida a Girona, capital que freqüenta per la proximitat amb Celrà, el poble de la família materna. Bardera se sent còmode tant amb l'etiqueta d'«escriptor gironí» com amb la d'«escriptor empordanès», i haver de triar entre una de les dues és tot un dilema. Per començar, Bardera es presenta com a escriptor –gironí o empordanès, tant és– i assagista, però també és doctor en Filosofia per la Universitat de Girona. A la seva tesi doctoral ja apunta cap a la literatura, ja que hi estudia la narrativa del filòsof Josep Ferrater i Móra. Això, d'entrada, ja mostra la pluralitat d'interessos que el mouen en el món del pensament, la cultura i l'art. Tal com diu a *Cal Ratoliu* (2019), dietari assagístic publicat per l'editorial El Cep i la Nansa, una de les funcions de la literatura és «burxar en les nostres creences o prejudicis més íntims»; és a dir, per a Bardera, la literatura és un mitjà per enfocar la vida amb una mirada nova.

Actualment, a banda d'escriptor, és docent a l'Institut de Palamós i, tot i que li agrada la feina de professor, es mostra crític amb el sistema educatiu, que té mancances estructurals i ideològiques de tots tipus. De fet, ell, a l'escola, no hi va trobar el gust per la literatura, ja que aleshores no passava de ser un «gran lector de contracobertes». Bardera em comenta que no va ser fins que no va

deixar d'estudiar, a l'edat de divuit anys, que li va començar a picar la curiositat per entendre el món. En aquell moment va apuntar-se a un curs de periodisme, locució, presentació de ràdio i televisió i, interessat per la filosofia i la literatura, va llegir el seu primer llibre: *El perfum: història d'un assassí* (1985), de Patrick Süskind. A partir d'aleshores, va esdevenir un lector voraç que freqüentava les biblioteques públiques i, de retruc, se li van desvetllar les ganes d'escriure. Tal com ho explica, va sentir «la crida de la literatura» i va tenir la certesa que volia fer una obra. No pararia fins aconseguir-ho.

Els primers contactes amb la literatura van ser a través de la poesia, concretament, la poesia en llengua castellana i els referents de la Generació del 27 i les avantguardes. Entre els seus autors preferits destaquen Unamuno, Alberti i Lorca. Pel que fa a la literatura en català, ja en llegia, però no sentia que el fes vibrar de la mateixa manera. Tal com també explica a *Cal Ratoliu* (2019), va ser en aquests moments de joventut que va adonar-se que assumir el passat i la pròpia història l'acostava a la (re)descoberta de la literatura catalana. Els records i la vida a la ruralitat, vinculada a la literatura oral i rondallística, formen part de la veu assumida per Bardera. Tal com afegeix, l'estètica que el defineix és tremendista rural, amb la influència de Cela, per exemple, i, en un àmbit més proper, Víctor Català. Alguns dels referents literaris que l'han influït, a banda dels mencionats, són Josep Carner, Salvador Espriu, Santiago Rusiñol o Marià Vayreda.

La subversió de la literatura

La idea de l'absurd, també present en la seva obra, igual que l'humor negre, es manifesta molt clarament a *Un circ al pati de casa* (2019). En aquest recull de quaranta relats, trenta-quatre dels quals ja recopilats i sis d'inèdits, Bardera pobla les seves històries d'uns personatges que són molt «arquetípics i sense zones grises». Es tracta, moltes vegades, de personatges mancats d'una part del cos, metàfora de les pèrdues emocionals i les experiències vitals que els han arrabassat una part de la identitat.

L'esquema narratiu dels contes, estructuralment simple, podria confondre més d'un i fer-li pensar en un recull de contes infantils, però, evidentment, Bardera escriu per fer-nos anar més

enllà. Com hem dit, l'estil de l'empordanès no està mancat d'humor negre, i se sustenta en una base de realisme màgic, absurd i surrealisme. En els contes barderians es busca la universalitat antropològica que pot interpel·lar qualsevol persona perquè l'obliga a fer front a l'alteritat. És aquell tipus de literatura que ens remou, ens incomoda i fins i tot desagrada, perquè ens situa cara a cara amb els nostres prejudicis i dilemes vitals; és, ras i curt, Literatura amb majúscula. Bardera reconeix que el seu estil literari no està de moda perquè no s'hi pot vincular un discurs ideològic. Ell escriu el que vol i quan creu que té alguna cosa a dir. Té molt clar que vol que la literatura serveixi per descobrir coses que no sabem que guardàvem en algun racó de l'inconscient. Per això, Bardera defensa que és important no decantar-se per lectures properes a les nostres zones de confort. En les seves paraules, «el que ha de fer la literatura és un descentrament existencial».

Sobre el procés d'escriptura o de purga personal

El punt fort de Bardera són els contes, un gènere breu en extensió, de fàcil lectura i de profunditat significativa. Per entrar en aquest món literari suggeridor, irònic i subversiu, Bardera afirma que li cal explorar-se a ell mateix, passar per un primer moment de catarsi, i configurar, després, narracions teixides a partir de reflexions i idees. Escriure un microconte, per a ell, és «un fart de riure»; en canvi, la poesia sí que li provoca patiment. És per això que té clar que, si el seu fort són els contes, ha de dedicar-se a explorar aquest món.

Pel que fa a la literatura actual, Bardera hi troba a faltar autenticitat, atreviment i ambició. És clar que una cosa és saber redactar i una de ben diferent, saber escriure. Com a professor del taller de microrelats del Centre Cultural La Mercè de Girona, veu molt «l'estil de club de lectura», que en diu ell. Es tracta d'un cert estil acadèmic, com si fos creat amb l'ajuda d'un manual d'instruccions i unes pautes ben clares i no des de l'experimentació i el gust personal. La qüestió, com en tot a la vida, és trobar el propi estil i gaudir-ne. Bardera somriu i fa una comparació curiosa entre el tennis de taula i la literatura: «Hi ha gent que juga a tennis de taula, competeix i s'enfada, i, per fer això, valdria més que no hi juguessin. Amb la li-

teratura passa tres quarts del mateix.» Aleshores, em pregunto, quin és l'estil de Bardera? Com s'ho fa per escriure? «Jo escric sense saber el final del conte. Vaig per automatismes psíquics.» Segons l'escriptor, es tracta d'ajudar l'inconscient i conèixer-se bé. Es podria dir que és com fer teràpia, ja que surten records dolorosos, que a vegades ens fan trontollar, però que també són addictius, elèctrics. En aquest procés de pouar l'inconscient, en paraules de Bardera, «surt or, però ve barrejat amb molt de fang». Per aquest motiu, s'ha de tenir la tècnica per anar polint.

En definitiva, en els contes de Bardera s'hi barreja l'estil literari tremendista, surrealista i rural de l'autor, que passa pel filtre personal del lector i de la seva subjectivitat. La catarsi deixa de ser de l'emissor i traspasa al receptor, que ha d'estar obert a adonar-se dels seus prejudicis i deixar que la perversitat de la literatura indagui en els racons més ocults de l'ésser. La conclusió és, doncs, que no ens hem de deixar enganyar per l'aparença: *Un circ al pati de casa* sembla un llibre de contes innocents, però, en realitat, és un llibre que demana un lector intel·ligent, capaç de captar la ironia i les subtileses de la literatura barderiana~

↑ Damia Bardera amb un exemplar d'*Un circ al pati de casa* (2019)

